

Nasıl bir sosyal yardım politikası?

Taraf gazetesi, 17 Eylül 2008

<http://www.taraf.com.tr/haber.asp?id=17125>

Volkan Yılmaz

Araştırma Asistanı-Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu

volkan.yilmaz@boun.edu.tr

Deniz Feneri skandalı Türkiye’de sosyal yardım alanındaki kurumsal boşluğun nasıl doldurulacağını tartışmak için önemli bir fırsat sunuyor. Dün Cihan Aktaş’ın Taraf’taki “Hayırseverliğin İnce Yolları” adlı yazısı ve Enis Berberoğlu’nun Cumartesi günü Hürriyet’teki “Primsiz Sosyal Güvenlik” başlıklı yazısı bu tartışmada toplumun farklı kesimlerin yaklaşımlarını seslendirmeleri açısından dikkate değer katkılar.

Aktaş’a göre sosyal yardımların devlet tarafından yürütülen bir politika alanı olarak önerilmesi devletin bireysel özgürlük alanına müdahalesini kaçınılmaz olarak beraberinde getirecek. Yazar sosyal yardımların hayırsever bireylerin iradesine bırakılmasına vurgu yaparak, kendisinin şeffaf ve kurumsal bir hayırseverliği devletin hükümlerindeki sosyal yardım politikalarına yeğlediğini söylüyor. Dolayısıyla Aktaş’ın çözüm yolu, şeffaf bir hayırseverliğin sivil toplum kuruluşları eliyle kurumsallaştırılması olarak görünüyor. Bu bağlamda yazarın İslami kaygılarla bağışta bulunan hayırseverlerin ve istediği kişiye yardım yapma hakkını savunan liberal bağışçıların kaygılarını sahiplendiğini söylemek yanlış olmaz.

Berberoğlu ise Deniz Feneri skandalında sosyal yardımlar özelinde “siyasi sistemin iflas ettiği” düşünüyor. Sosyal güvenlik reformunun sosyal yardımlar ve primsiz ödemeler ayağının” hala meclisin gündemine gelmediğine dikkat çeken yazar, muhafazakar hayırseverliğin yoksul vatandaşları kendi muhafazakar siyasetlerine devşirmeye yönelik misyonunu tehlikeli bulduğunu belirtiyor. Berberoğlu hükümetin sosyal yardım politikasını hayırseverlik temelinde örgütlenen sivil toplum kuruluşlarına taşere ederek siyasal çıkar peşinde olduğunu düşünüyor. Laik kesimin yoksul vatandaşların devlet dışında verilen sosyal yardımlar yoluyla muhafazakarlaştırılacakları korkusunu seslendiren yazar, çözümü devletin düzenlediği kapsayıcı bir sosyal yardım politikasının kurumsallaştırılmasında görüyor.

Benim görüşüme göre, iki yaklaşım da kendi kısıtlarını içinde barındırıyor. Aktaş’ın devletin hakimiyetine karşı hayırseverlerin bireysel özgürlüklerini ön planda tutması, yoksulları hayırseverlerin “hidayet” aşkına terk ediyor. Halbuki piyasaların özgürlüğü anlayışına dayalı iktisat politikalarından ve her türlü ayrımcılıktan (cinsel, kültürel, dilsel vb.) kaynaklanan yoksulluk, yoksul vatandaşların kendi kendilerine yarattıkları bir sorun değil. Dolayısıyla yoksullarını eşit vatandaşlar olarak kabul eden demokratik ülkelerde, bu toplumsal sorunun çözüm mercii hayırseverlerin gönüllerinin değil, demokratik mekanizma ile işleyen kamu kurumlarının olması şartı değil.

Yalnız Türkiye’nin devlet geleneği göz önünde bulundurulduğunda, Berberoğlu’nun devlet üzerinden yapılacak tüm sosyal yardımların “hak temelli” olacağına yönelik koşulsuz inancı da sorgulamaya değer. Pek tabii devletin yardımları da İslami ya da laik olsun muhafazakar akıllarla yürütülebilir ve yoksul vatandaşları kendi misyonuna paralel şekillendirmeyi amaçlayabilir. Bu nedenle sosyal yardım politikasını, demokrasi tartışmalarına gönderme yapmadan tartışmak pek de mümkün gözüküyor. Bu noktada benim görüşüm, Türkiye’nin sosyal adaleti ve dayanışmayı sağlamayı görev edinen bir sosyal devlet olmasının ancak sosyal politikanın demokratikleşme ile paralel işlemesi ile mümkün olduğu yönünde. Sosyal yardım politikalarının tartışmaya açıldığı bugünlerde, Ayşe Buğra’nın Devrim Sevimiyle’la ropörtajında altını çizdiği gibi “önce insanları dinlemek gerekiyor”.